

NORVEÇ VE İSLAMİYET

HAZİRAN 2015

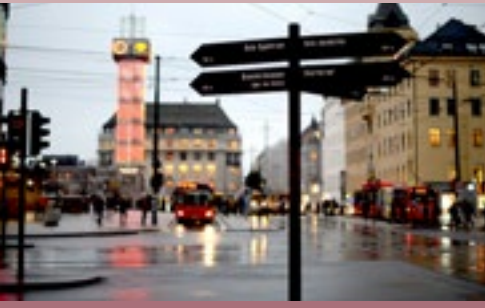
İHH
İNSANI YARDIM VAKFI

Haziran 2015

Hazırlayan: Mehmet Faruk Ertekin
Yayına hazırlayan: İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi

İHH İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
Büyük Karaman Cad. Taylasan Sok. No: 3 Pk. 34230 Fatih/İstanbul
Telefon: +90 212 631 21 21 | Faks: +90 212 621 70 51
www.ihh.org.tr | info@ihh.org.tr

İÇİNDEKİLER

- 3 GİRİŞ
- 4 GENEL BAKIŞ
- 5 İSLAMİYET'İN BÖLGEDEKİ TARİHİ
- 7 MÜSLÜMANLARIN SOSYOEKONOMİK DURUMU
- 9 MÜSLÜMANLARIN ÜLKEDEKİ SİYASİ DURUMLARI
- 11 MÜSLÜMANLARIN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR
- 14 SONUÇ
- 15 SON NOTLAR
- 16 KAYNAKÇA

200 m

250 m

GİRİŞ

Dünyada refah seviyesinin en yüksek olduğu ülkelerden biri olarak gösterilen Norveç, aynı zamanda “baş havarisi” imajıyla da dünya kamuoyunda kendisine oldukça saygın bir yer edinmiş bulunuyor. Ancak bu olumlu tablonun karşısında, silah ticaretinden milyarlarca dolar kazanan, kutup bölgesindeki yeni enerji rezervleri için pastadan pay almak isteyen ve kendi topraklarında yaşayan farklı din ve ırklara mensup insanlara karşı yer yer ayrımcı politikalar izleyen bir ülke profiliyle de karşımıza çıkıyor.

Bu çalışma, Norveç ve Norveçteki Müslüman azınlığın mevcut durumuyla ilgili genel bir bilgi vermektir. Çalışmada Müslüman grupların ülkeye ne zaman ve hangi ülkelerden geldikleri, sosyoekonomik durumları, siyasi pozisyonları ve ülkede yaşadıkları sorunlar objektif bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

GENEL BAKIŞ

Norveç, Kuzey Avrupa'nın en kuzey kısmını oluşturan İskandinav Yarımadası'nın en kuzey ülkesidir. Komşuları; doğu ve kuzeydoğuda İsveç, kuzeydoğuda Finlandiya ve Rusya Federasyonu'dur. Batıda ise Norveç Denizi'ne dolayısı ile Atlas Okyanusu'na kıyısı bulunmaktadır. Nüfusu 5.124.000¹ olan Norveç'in dini, resmî olarak Protestan Lutherist'tir. Hristiyanlık, Norveç Kralı Hakon Hakonson'un 11. yüzyılın başlarında Hristiyanlığı kabul etmesiyle ülkede yayılmış ve günümüze kadar ülkenin

yaygın dini olagelmıştır. Norveç nüfusunun %89'a yakını Norveçliler ve Samiler oluştururken geri kalan kısmı muhtelif etnik gruplardan oluşmaktadır.

8-11. yüzyıllar arasında Norveç'te Vikingler olarak adlandırılan bir kavmin egemen olduğu bilinmektedir. 1321'den 1814'e kadar Danimarka ile birleşik bir devlet olarak hüküm süren Norveç, 1814'ten 1905 yılına kadar İsveç'in hükümrânlığı altına girmiştir. Norveç, 1905 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir.

İSLAMİYET'İN BÖLGEDEKİ TARİHİ

Norveç'in İslamiyet ile zayıf da olsa ilk münasebetinin 1260'larda dönemin kralı Hakon Hakonsson'un yüklü hediyeler eşliğinde Tunus'a elçi göndermesi, buna mukabil Tunus Sultanı'nın da Norveç'e elçi göndermesiyle olduğu bilinmektedir. Norveç'e ciddi sayılabilecek oranda ilk Müslüman göçleri 1960'larda gerçekleşmiştir. 1970'lere gelindiğinde ise diğer Avrupa ülkelerine olduğu gibi Norveç'e de yoğun bir işçi akını yaşanmıştır. 1990'larda Körfez Savaşı ve Balkanlar'daki savaş ortamı, Norveç'teki Müslüman göçmenlerin sayısını hızla artırmıştır. Yaşam standartları ve iş imkânlarından dolayı günümüzde de ülkeye göçler devam etmektedir.

Norveç'e göç eden Müslüman nüfusun göç sebeplerini ikiye ayırmak mümkündür: Pakistan, Türkiye ve Fas gibi ülkelerden Norveç'e göçler genellikle iş göçü şeklinde gerçekleşirken; Somali, Irak ve Afganistan gibi ülkelerden gerçekleşen göçler savaş, açlık, yoksulluk gibi nedenlerle gerçekleşmektedir.²

Ülkedeki Müslümanların tam sayısı ile ilgili kesin bir rakam olmamakla birlikte 2012 istatistiklerine göre Pakistan (32.700), Somali (29.400), Irak (28.900), İran (17.900), Türkiye (16.700), Bosna-Hersek (16.300), Kosova-Arnavutluk (13.700), Afganistan (13.200) ve Fas (8.600) gibi ülkelerden gelenler başta olmak

Norveç'e ciddi sayılabilecek oranda ilk Müslüman göçleri 1960'larda gerçekleşmiştir.

2009 yılı verilerine göre Norveç'te Müslümanların 90'ın üzerinde derneği bulunmaktadır. Bu derneklerin büyük bölümü başkent Oslo'dadır. Bunların üye sayısı ise 80.000'e yakındır.

üzere Müslümanların toplam nüfusunun 200.000 civarında olduğu öngörülmektedir. Yani Müslümanlar ülke nüfusunun yaklaşık %3'ünü oluşturmaktadır. Müslüman nüfusun en yoğun olduğu şehir başkent Oslo'dur. Norveç'te İslam'ı seçen

1.500'e yakın da Norveçli Müslüman olduğu tahmin edilmektedir. Müslümanlığı seçen Norveçlilerin en ünlüsü ise 1808-1845 yılları arasında yaşamış olan Norveç millî marşının yazarı Henrik Arnold Wergeland'dir.

Norveç'te sadece Müslüman çocukların eğitim alabileceği ilköğretim kurumlarının açılmasına izin verilmesi Mayıs 2014'te mümkün olmuştur.

MÜSLÜMANLARIN SOSYOEKONOMİK DURUMU

Norveç, birbirinden farklı din ve çok sayıda milletin bir arada yaşadığı kozmopolit bir ülkedir. Bu nedenle ülkede entegrasyona büyük önem verilmekte ve çatışmalardan uzak durmak için hassasiyet gösterilmektedir. Göçmenlerle ilgili yapılan araştırmalar, ülkedeki nüfusu Müslüman ve Müslüman olmayan olarak ayırmaktan genellikle kaçınmaktadır. Norveç'teki göçmenlerin büyük bölümü İslam ülkelerine mensup olmakla birlikte özellikle Vietnam ve Sri Lanka'dan gelen gayrimüslimler de önemli bir nüfusa sahiptir. Verilere bu bilgiler ışığında yaklaşılması okuyucular için önemlidir.

Eğitim bilhassa azınlıklar için büyük önem taşımaktadır. Norveç'te Müslüman çocukların Norveçli ailelerin çocukları ile aynı koşullarda eğitim aldıklarını söylemek mümkündür. Norveç'in modern ve gelişmiş eğitim sistemi göz önünde bulundurulduğunda bu ülkedeki Müslüman öğrenciler de iyi bir eğitimden geçme imkânı bulmaktadır. İlkokul öğrencileri arasında yapılan bir araştırmaya göre, öğrencilerinin üçte biri göçmen olup bunların büyük bölümü Müslüman ailelerin çocuklarıdır. Norveç'te sadece Müslüman çocukların eğitim alabileceği ilköğretim kurumlarının açılmasına izin verilmesi Mayıs 2014'te mümkün olmuştur.

Sayısal veriler baz alındığında göçmenlerin/Müslümanların iş hayatında ayrımcılığa, büyük oranlarda olmasa da, uğradığı söylenebilir.

Oslo'nun çoğunlukla Müslümanların yaşadığı doğu bölgesinde açılacak olan 220 kişilik ilkokul, ülkede Müslümanlara ait ilk ve tek okul olma özelliğini taşıyacaktır. Bu okulun açılması kararı, ülkede entegrasyonu yavaşlatacağına dair büyük tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Norveç, insanların ekonomik düzeyinin iyi olduğu bir ülkedir. Hem istihdam imkânları hem de çalışamayanlar için sosyal haklar üst seviyededir. Norveç İstatistik Kurumu'nun 2005-2006 yılları arasında yaptığı bir araştırmaya göre ülkedeki Müslüman göçmenlerin çalıştıkları alanlar şöyledir: %19'u akademik ve yönetsel meslekler, %58'i kalifiye iş grupları (pazarlamacı, hizmet sektörü çalışanı, denizci vb.) ve %17'si kalifiye olmayan iş grupları. Gelir düzeyi en düşük göçmenler Somalili ve Iraklılardır. Sayısal veriler baz alındığında göçmenlerin/Müslümanların iş hayatında ayrımcılığa, büyük oranlarda olmasa da, uğradığı söylenebilir.

Müslümanların Norveç vatandaşlığına geçme oranları ise 2005 verilerine göre şöyledir: vatandaşlığa geçmiş %67, vatandaşlık başvurusunda bulunmuş %6, başvuru yapacaklar %14. Yine Irak ve Somali kökenlilerin vatandaşlığa geçiş oranı ortalamanın çok altındadır. Müslüman

göçmenlerle Müslüman olmayanlar kıyaslandığında da gayrimüslim göçmenlere daha fazla oranda vatandaşlık verildiği görülmektedir.

2009 yılı verilerine göre Norveç'te Müslümanların 90'ın üzerinde derneği bulunmaktadır. Bu derneklerin büyük bölümü başkent Oslo'dadır. Bunların üye sayısı ise 80.000'e yakındır. 2012 yılında yapılan bir ankette³ Müslümanların %60'ı Norveç'te İslami bir dernek veya kuruluşa üye olduğunu belirtmiştir. Derneklerin kuruluşunda genellikle ülke ve mezhep farklılıkları etkili olabilmektedir. Ortak etnik köken veya mezhebe mensup olan Müslümanlar ekseriyetle aynı dernek bünyesi altında toplanmaktadır.

Tüm dernekleri şemsiyesi altına alan *Norveç İslam Konseyi* 1993 yılında kurulmuştur. Bu kuruluş hem Müslümanların haklarını koruma hem de Müslüman toplumun Hristiyan vatandaşlarla iletişimine katkıda bulunma noktasında faaliyet yürütmektedir. Yapılan bir ankette İslam'ın hayatlarında önemli bir yere sahip olduğunu beyan eden Müslümanların İslami kuruluşların etkinliklerine katılım sıklığında ilk üç sırayı Pakistan, Somali ve Türkiye kökenliler alırken Bosna ve İran kökenli Müslümanlar bu listede son iki sırayı paylaşmıştır.⁴

Müslüman göçmenlerin %19'u akademik ve yönetsel mesleklerde, %58'i kalifiye iş gruplarında, %17'si kalifiye olmayan iş gruplarında çalışmaktadır.

MÜSLÜMANLARIN ÜLKEDEKİ SİYASİ DURUMLARI

Norveç, parlamenter demokrasi esasına dayalı anayasal monarşi sistemiyle yönetilen bir ülkedir. Kral V. Harald, babası Kral V. Olav'ın 17 Ocak 1991'de ölümünden bu yana tahttadır. Kralın siyasi gücü oldukça sınırlı olmakla birlikte, halkın Kraliyet'e bağlılığı yüksektir. Yürütme görevi, kral ve başbakan idaresindeki 20 bakandan oluşan bakanlar kurulu tarafından icra edilmektedir. 4 Nisan 1949'da NATO'ya üye olan Norveç, 1972 ve 1994 yıllarında

düzenlenen referandum sonuçlarının AB üyeliği aleyhine çıkması üzerine AB dışında kalmayı tercih etmiştir. Ülkede son genel seçimler, 9 Eylül 2013 tarihinde yapılmıştır. Söz konusu seçimlerde İşçi Partisi en fazla oyu almasına rağmen gerek kendisinin gerek o tarihe kadar koalisyon hükümetindeki ortakları olan sol partilerin oylarında meydana gelen düşüş sebebiyle parlamento da çoğunluğu yitirmiştir. Seçimlerin galibi, oy oranını %9,6'ya taşıyan ve

geçtiğimiz döneme göre milletvekili sayısını 18 sandalye daha arttıran Muhafazakâr Parti olmuştur.

Ülkedeki Müslümanlardan Norveç vatandaşlığına geçmiş olanların eşit yurttaşlık hakları bulunmakta ve seçimlerde genellikle sol partilere oy vermektedirler. Bunun nedeni sol partilerin daha özgürlükçü ve eşitlikçi bir ideoloji ile hareket etmeleridir. Muhafazakâr Parti ülkede İslamiyet'in yayılmasını ve

Müslüman göçmenlerin ülkeye göçünü istemediği için Müslüman Norveçlilerin desteğini alamamaktadır. Müslümanlar kendi siyasi partilerini kurmaktansa, onlara belli hakları vadeden partilerde siyaset yapmayı tercih etmektedir. Norveç'teki Müslümanların siyasete katılımlarından bahsederken özellikle 2012 yılında İşçi Partisi hükümeti döneminde kabinenin en genç ve ilk Müslüman bakanı olan Pakistan asıllı Hadia Tajik'i örnek göstermek gerekir. Tajik'in bakan seçilmesinde, 2011 yılında İşçi Partili gençlere saldırarak 77 kişiyi öldüren aşırı sağcı terörist Anders B. Breivik hadisesinin etkili olduğu söylenebilir. Bunun dışında sayıları ülkedeki Müslüman nüfusu temsil edecek seviyede olmasa da Müslüman kökenli milletvekilleri parlamentoya girmektedir. Pakistanlı Müslümanların Norveç'te siyasete katılım oranları diğer ülkelere gelenlere göre daha yüksek görünmektedir.

MÜSLÜMANLARIN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

Tüm Batılı ülkelerde olduğu gibi Norveç'te de Müslümanların yaşadığı sıkıntılar hususunda 11 Eylül 2001 tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihten itibaren daha önce gizlice yapılan birçok fişleme ve adaletsiz uygulama ayyuka çıkmıştır. Müslüman gruplara karşı yapılan haksızlıklar Uluslararası İnsan Hakları Merkezi raporlarına da yansımıştır. Bu dönemde Müslümanlara hakaret edilmiş, kutsalalarına saldırılmıştır. Bu saldırıların başında, Müslümanları sokağa dökmek için her zaman yeterli olan, Hz. Muhammed (sav)'e hakaret içeren karikatürler yayınlamak gelmektedir. Hakaret içerikli bir karikatür,

2005 yılı Eylül ayında Danimarka'da yayınlanmasından yaklaşık üç ay sonra, Norveç'teki bir yayında basılmıştır. Yine 2010 Şubat'ında istihbarat amaçlı çalışan Norveç Polis Güvenlik Servisi (PST)'nin sosyal paylaşım sitesindeki fan kulübü sayfasında Hz. Muhammed'e hakaret içeren bir karikatür paylaşılmıştır. Ülkenin en büyük gazetelerinden *Aftenposten*'dan sonra ülkenin diğer önde gelen gazetesi *Dagbladet*'de, PST'nin fan kulübünde yayınlanan bu karikatürü manşetten vererek Hz. Muhammed'e karşı büyük bir saygısızlıkta bulunmuş ve bu şekilde Müslüman halk provoke edilmeye çalışılmıştır. Müslümanlara yönelik

**Müslüman
gruplara
karşı yapılan
haksızlıklar
Uluslararası
İnsan Hakları
Merkezi
raporlarına da
yansımıştır.**

11 Eylül Norveç'te de bir dönüm noktası olmuştur. Hz. Muhammed'e hakaret içeren karikatürlerin yayınlanması ve 77 kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan Breivik hadisesi, ülkedeki İslamofobik yaklaşımların çarpıcı örneklerindendir.

Medyada entegrasyon ve göçmen konusunda yapılan eleştirilerde hep İslamiyet ve Müslümanlar sorun olarak öne çıkarılmaktadır.

haksız uygulamalara dair bir başka örnek ise, başkent Oslo'da yaşayan 23 yaşındaki Keltoum Hasnaoui Missoum'in yaşadıklarıdır. Başörtülü olan Missoum, eğitim almak için Polis Koleji'ne başvuruda bulunmuş, kendisine önce olumlu yanıt verilmiş ancak daha sonra gelen tepkiler gerekçe gösterilerek koleje kabul edilmemiştir.⁵

Norveç Entegrasyon ve Çok Kültürlülük Dairesi (IMDi) 2009 yılı değerlendirme raporuna göre, yazılı basında yıl içinde "İslam" veya "Müslüman" kelimelerinin içerisinde geçtiği toplam 77.000 haber yapılmıştır. Bu haberlerin %82'si olumsuz içeriğe sahipken sadece %18'lik bir kısmı tarafsız veya pozitifdir. Norveç medyasının İslam düşmanlığını körüklediğine dikkat çekilen raporda, medyanın toplumun azınlıklara yönelik davranışlarını yönlendirmedeki rolü üzerinde durularak özellikle son zamanlarda artan "İslam düşmanlığı" konusunda çarpıcı tespitlere yer verilmiştir. IMDi Direk-

törü Osmund Kaldheim'in "Medya, Müslümanların entegrasyon için yaptıkları güzel çalışmaları görmek yerine hep başörtüsü yasağı ve İslamofobi üzerine haber yapmayı tercih ediyor." açıklaması, durumun özeti mahiyetindedir. Medyada diğer önemli konular olan göçmen ve entegrasyon haberlerinin %71 gibi büyük çoğunluğunda da "problemlili ve olumsuz" bir yaklaşım sergilenirken, haberlerin %18'nin "çözümü yönelik olumlu" haberlerden ve %11'inin ise "tarafsız" haberlerden oluştuğu belirtilmektedir. Medyada entegrasyon ve göçmen konusunda yapılan eleştirilerde de hep İslamiyet'in ve Müslümanların sorun olarak öne çıkartıldığını belirten raporda, bu konuda yazılan köşe yazıları veya makalelerin üçte birinde de yine İslam dininin tartışıldığı belirtilmektedir. Ayrıca "gizli İslamlaşma", "radikal İslam" gibi terimlerin medyada çokça kullanılması ve başörtüsü yasağının sıkça tartışma konusu yapılmasıyla Müslümanlara yönelik

5 milyonluk ülke nüfusunun yaklaşık 200.000'ini Müslümanlar oluşturmaktadır.

kötü bir imaj oluşturulmaya çalışıldığı da ifade edilmektedir.⁶

Müslüman ülkelerden gelerek Norveç'te yaşayan ailelerin, çocuklarının eğitimi için kurulmasını talep ettikleri özel okulun, Oslo belediye meclisi üyeleri tarafından reddedilmesi de eşitsizliğin boyutlarını göstermesi bakımından önemlidir. Üyeler, bu kararlarına gerekçe olarak, "okula devam edecek öğrencilerin radikal görüşe sahip insanlarla bağlantı kurma olasılıklarını" göstermişlerdir. Ayrıca 5 milyonluk bir nüfusa sahip olan Norveç'te yaşayan 200.000'e yakın Müslüman için helal hayvan kesimine izin verilmiyor. Her yıl fok balıklarını derileri için vahşice öldürenlere göz yuman Norveç hükümeti, helal kesim şartlarını gaddarca(!) bulduğundan Müslümanlara izin vermiyor.

Tüm bunlara ek olarak Müslüman ve göçmen düşmanlığının doruk noktası olan ve 77 kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan Breivik vakası

da ayrımcı ve ırkçı politikaların sebebiyet verebileceği büyük trajediler için önemli bir örnektir. Bu vakanın Avrupa'nın en demokrat ülkelerinin başında gelen Norveç'te yaşanması ise tüm Avrupa ülkelerine büyük bir ders niteliğindedir.

SONUÇ

Tüm olumsuzluklara rağmen Norveç diğer Batılı ülkelerle kıyaslandığında Müslümanlar için en yaşanabilir ülkelerden biridir. Norveç sosyal, ekonomik ve demokratik gelişmişliğine rağmen hem İslamiyet'i hem de diğer farklı dinleri/kültürleri sindirmekte zorlanmaktadır. Bu bakımdan Norveç örneği, Batı'nın İslamiyet'i gerçekten kabullenip kabullenemeyeceği konusunda bir sonucuna varmakta çok önemlidir. Zira Norveç tüm şeffaf, barışçıl ve demokrat yapısına rağmen İslamiyet'i kabullenemeyecekse diğer ülkelerin kabullenmesi imkânsız olacaktır.

Norveç'te yaşayan Müslümanların yaşam standartlarının iyi olduğunu söylemek mümkündür. Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi sadece işçi kalma kısıcında oldukları da söylenemez. Siyasete katılım oranlarını artırmaları ve eğitilmiş genç nüfusa yatırım yapmaları, gelecekte onlara daha fazla hak ve özgürlük getirecektir. Irkçı ve ayrımcı politikalara maruz kalmalarını engellemek ise Norveç halkının Müslümanları kabullenmesiyle mümkün olacak gibi gözükmektedir.

SON NOTLAR

¹ Norveç İstatistik Kurumu (SSB) 2014 verileri bk. <http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/folkendrkv>

² "Tidsskrift for Islamforskning", The Nordic Welfare State, Vol. 8, Issue 1, 2014.

³ Oddbjørn Leirvik, Muslims in Norway, 2014, s. 4.

⁴ Kristian Rose Tronstad, "Religion", in Levekar blant innvandrere i Norge 2005/2006: Statistisk Sentralbyrå, 2008.

⁵ UHİM Ülkelerin İhlal Karneleri, Norveç Raporu, 2010.

⁶ IMDİ 2009 Yılı Raporu.

KAYNAKÇA

Dabashi, Hamid, "Norveç: Müslümanlar ve Metaforlar" (31 Temmuz 2011), Aljazeera, <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2011/07/201173184110804329.html>

Hidir, Özcan, "Avrupa'daki Müslüman Azınlıkların Din Eğitiminin Problemleri Üzerine", Dem Dergi, Sayı 3, s. 64-71.

İnsan Hakları Örgütü, Norveç Raporu, 2010, <http://www.uhim.org/images/karne/1331136237.pdf>. Leirvik, Oddbjørn, 2003: "Islam and Christian-Muslim Relations in Norway. Popular Realities, Political and Religious Responses, Interfaith Cooperation", in Islamochristiana 29: 121-140.

Norveç İstatistik Kurumu, <http://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/folkendrkv> (20 Ağustos 2014).

Taşdemir Hakan & Murat Saraçlı, Uluslararası Hukuk ve Politika, Cilt 2, No. 8, 2007, s. 25-35.

Tronstad, Kristian Rose, "Religion", in Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006: Statistisk Sentralbyrå, 2008.

İHH
İNSANİ VE SOSYAL
ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Büyük Karaman Cd. Taylasan Sk.
No.3 Fatih - İstanbul - Türkiye
Tel: 0212 631 21 21 • www.ihh.org.tr
www.ihhakademi.com